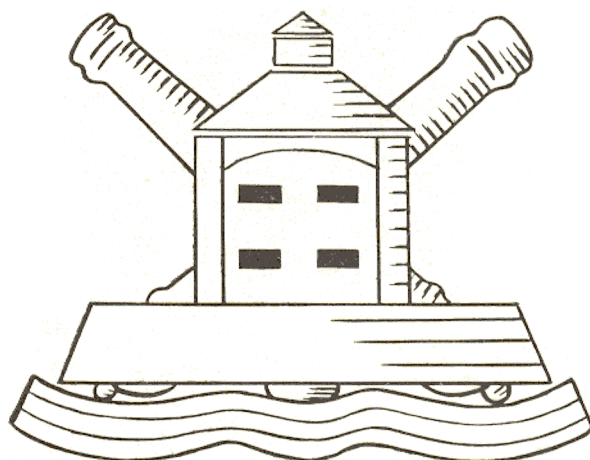

K U S T P O S T E N

Nr 1

1950

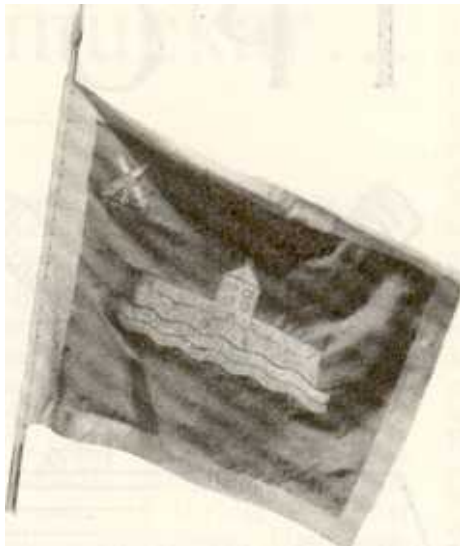
Medlemsblad

för

KUSTARTILLERIETS KAMRATFÖRENING

GÖTEBORG

KUSTPOSTEN

Detta nummer av "Kustposten" är ett första försök till en tidning för Kustartilleriets Kamratförening i Göteborg. Tidningen hoppas kunna bli en värdefull länk för samhörigheten mellan kamratföreningens medlemmar och verksamt bidra till att föreningens syften förverkligas, såsom de komma till uttryck i § 1 i föreningens stadgar:

»Föreningen är opolitisk, har till ändamål att utgöra en föreningslänk mellan nuvarande och förutvarande kustartillerister, såväl fast anställda som värnpliktiga, vårda kustartilleriets och Älvsborgs fästnings traditioner samt befordra ett gott kamratskap».

Kamratföreningens medlemmar uppmanas;

att sända in bidrag, allvarsamma eller roliga, till nästa nummer av KUSTPOSTEN,
att tubba affärsbekanta att gynna tidningen med annonser,
att gynna tidningens annonsörer,
att uppmana alla trevliga f. d. kustartillerister att gå in som medlemmar i föreningen.

Kamratföreningens styrelse.

Ordförande: Överste H. Callerström.
1:ste vice ordf. Disp. B. Ygge.
2:dre vice ordf. Flaggmaskinist A. Hawborn.
Sekreterare: Maskinmästare C. A. Hofving.
Skattmästare: Hälsovårdsinspekt. F. Andersson.
Klubbmästare: Flaggjunkare E. Bolin.
Styrelsemedlemmar utan särskild funktion:
Major G. Sandberg, Sergeant G. Bäckström.
Styrelsesuppleanter:
Kapten G. Nordin, Herr A. Jansson.
Red. o. ansvarig utgivare: Kapt. K. Hamilton.

Föreningsnålen

bör varje medlem ha fästad vid sitt rockuppslag. Den är ett tecken, som visar att Du tillhör en militär förening där inga gradskillnader finnes, en förening för det goda kamratskapet.

Nålen kostar bara kr. 1:50 och fås hos skattmästaren. Köp den nu!

Kamratföreningens

medlemmar

tackar alla

annonsörer!

Betald annönsplats

Metallgjutgods

alla slag.

Stor o. snabb leveransförmåga

Moderata priser

*

AKTIEBOLAGET

F. R. Cedervall & Söner

Stampgatan 24

Göteborg

Telefon 15 27 95, 15 27 96

Stoppar BILEN?

Ring **29 23 86** Ring

Kungsstens Service

ordnar allt

Kamratföreningens idé

Skandinaviska soldatmötet i Oslo. (Oscarsborg den 26/7 1948).

Fr. vänster: Flaggjunkare S. Hallgren, Karlskrona. Furir Roland Morell, Waxholm.
Maskinmästare C. A. Hofving, Göteborg.

Omfattande vetenskapliga undersökningar av det amerikanska soldatmaterialet har visat, att soldaternas uppträdande inför fienden främst har sin drivfjäder i det »sociala trycket» från kamraterna i långt större mån än genom under exercis inplantad yttre disciplin. Det måste under sådana förhållanden stå klart, vilken utomordentlig betydelse det har för försvarskraften att den militära kamratskapstraditionen tillvaratages och omhuldas. Denna tradition uppbyggs till en väsentlig del av den militära kamratföreningen, som omfattar medlemmar av skilda sociala skikt och åldersgrupper.

Denna kamratskapstradition och de gemensamma minnena från ett gott och glatt kamratskap i kustartilleriets uniform skola vara de sammanhållande krafterna i vår, kustartilleriets, kamratförening i Göteborg. Men

för att dessa idéer skola kunna förverkligas måste vår förening växa sig stark. Vår strävan måste vara att alla såväl nuvarande som fd kustartillerister enrolleras i våra led. *Medlemmar*, bidrag härtill, verka för att våra traditioner och våra minnen bliva delaktiga för alla som tjänstgjort vid kustartilleriet i Göteborg, allt till båtnad för vårt land och för vår kamratförening.

I anslutning till dessa tankar om kamratföreningens idé kan det vara på sin plats att återge ett citat ur ett tal som statsrådet Vougt höll på yttre borggården på Stockholms slott den 4 dec. 1949 i samband med ett fanöverlämnande till en kamratförening:

»Kamratföreningstanken är väl värd att fördjupas och breddas till att bli ett av den svenska motstånds- och försvarsviljans fundament.»

Gamla Älvsborgs fästning (Älvsborgs slott).

Göteborgs kustartilleriförsvars föregångare vid Göta älv

Det enda samband med Västerhavet Sverige i äldsta tider hade utgjorde den flik av Västergötland, som sträckte sig utefter Göta älv och som i norr gränsade till det norska Bohuslän (Hisingen) och i söder till det danska Halland. Ute i Göteborgs skärgård sägas de tre rikenas gränser hava mötts. I en saga från 900-talet omtalas, att den lilla ön Danaholmen (Danska Liljan), som ligger strax innanför Vinga, skulle hava utgjort den gemensamma gränspunkten för de tre länderna och varit delad i tre lotter, en för vardera riket.

Göta älv och området utefter denna var av utomordentlig vikt för det svenska riket. På grund av att den norra älvgrenen av Göta älv — Nordre älv — gick genom Bohuslän och således hörde till Norge, var den södra älvgrenen vår enda förbindelse med Västerhavet. Närheten till de norska och danska gränserna medförde å andra sidan helt naturligt, att området vid Göta älv kom att spela en högst betydande roll i landets försvar. Upprepade strider mellan de tre länderna kommo under tidernas lopp att utkämpas här.

Områdets betydelse och utsatta läge krävde förvisso försvarsanläggningar. Ett stort antal befästningar för försvar av området och särskilt för de större

samhällen och städer, som funnits utefter älven, ha under århundradenas gång uppförts och kommit att spela en stor roll i vårt lands historia. Här komma endast att beröras de försvarsanläggningar, som avsetts för försvar mot anfall från sjösidan och som därför utgöra föregångare för de kustförsvarsanstalter, som idag finnas vid Götaälvsmyningen och som benämnes Göteborgs kustartilleriförsvär.

Det första mera betydande svenska samhälle vid Göta älv, som omnämnes i historien, torde vara *Lödöse*. Staden, som omnämnes redan under hednatidens senare del, var belägen vid Göta älv omkring 4 mil ovanför det nuvarande Göteborg. Den var en av Sveriges största och folkrikaste städer och ända fram till slutet av 1400-talet Sveriges enda köpstad vid vår västra kust. Härifrån upprätthölls förbindelser med bl. a. England och Flandern. Det är helt naturligt, att en så viktig stad icke saknade ett försvar. Här fanns sålunda en borg med vallar, som lär ha anlagts på 1200-talet och kallades *Lödöse hus*.

Den stora strategiska betydelse, som området kring Göta älvs mynning ägde, hade medfört att borgar eller slott uppförts icke blott inom det svenska riket, utan även inom den del av området, som tillhörde Norge. En

borg hade av norrmanerna anlagts på Lindholmen, som på den tiden genom ett sund var skilt från Hisingen. Det är den plats, där Lindholmens varv nu är beläget. *Lindholmens slott* omtalas med säkerhet år 1253.

Även vid älvens norra gren — Nordre älv — anlades fästener. Norge hade här en av sina förnämsta städer — Kongahälla — för vars försvar år 1257 anlades ett fäste på *Ragnhildsholmen*. Denna borg ersattes år 1308 av Bohus fästning på en ö i Nordre älv alldeles nedanför Göta älvs greningspunkt. Genom sitt läge kom Bohus fästning att utgöra ett starkt hot mot svenskarnas förbindelser utefter Göta älv.

På den svenska sidan insåg man emellertid nödvändigheten av ett starkare försvar av Göta älv och år 1303 anlades av konung Birger Magnusson ett fäste å Gullberget — *Gullbergs fäste*. Detta fäste var uppfört på den klippa, där Skansen Lejonet nu ligger. Vid denna tid gick älven alldeles intill denna klippa.

Under 1330-talet kom Lindholmens slott i svensk ägo. Den svenske konungen Magnus Eriksson var samtidigt kung av Norge, och då han överlämnade den norska kronan till sin son Håkan, lär han av Hisingen behållit Lundby och Tuve socknar och därmed också Lindholmens slott.

Vid köp av

*Sport- och
Idrottsskodon*

begär alltid

HULTS tillverkningar

**Sten Hults
Skofabrik AB**

GÖTEBORG V
Telefon 29 11 38, 29 16 27

Allt för

MOTOR

branschen

AKTIEBOLAGET

ENTERPRISE

Göteborg Stockholm Malmö

Axel Gustafsson

Bleck- & Plåtslageri

Levgrensvägen 6
GÖTEBORG
Telefon 16 46 48

Utför:

*Allt inom branschen.
Snabba leveranser.*

Betald annonsplats.

**AB HEDLUNDS
SPECERIER**

Morkullegatan 10
Tel. 29 00 36, 29 29 86

Extra gott kaffe.

Delikatesser m. m.

AKTIEBOLAGET
CALVERT & Co.
GÖTEBORG

TELEGRAMADRESS:
CALVERT, GÖTEBORG

TELEFON:
17 20 40 — växel

KONTOR:
NORRA LARMGATAN 11 13

POSTGIROKONTO: 2074

GRUNDAD 1878

*Eriksbergs
MUST*

Maltstark dryck
Uppskattad
Skapar
Toppform...

Alkoholfri, välsmakande och välgörande.

ERIKSBERGS BRYGGERI

**AB Dahlbergs
Maskinaffär**

GÖTEBORG

De befintliga fästena voro emellertid icke tillräckliga för att skydda våra förbindelser genom Göta älv. Lindholmens slott torde hava varit svagt och dess läge på andra sidan älven alldeles intill norska gränsen var ju ej heller det lämpligaste. En ny fästning uppfördes därför vid Göta älv. Den exakta tidpunkten är icke känd. Under alla förhållanden har dock fästet funnits vid mitten av 1300-talet. Fästet benämndes Elvesborg, sedermera Älvsborgs slott och slutligen *Gamla Älvsborgs fästning* och var beläget, där nu Carnegieska bruket ligger strax innanför Nya Varvet.

Gamla Älvsborgs fästning kom att under mera än 300 år utgöra vårt viktigaste försvar vid Göta älvs mynning.

Under mellantiden utkämpades talrika och svåra strider mellan danskar, norrmän och svenskar. Även de inbördes fejderna voro många och hårda. Beläget i hörnet där de tre rikena möttes blev området kring Göta älvs mynning ofta skådeplats för de krigiska uppgörelserna och fästningarna där — Älvsborgs slott, Gullbergs fäste och Bohus fästning — voro de punkter, varom striderna i de flesta fall kom att röra sig.

Från tiden för tillblivelsen fram till nyare tidens början (1523) råkade Älvsborgs slott vid fem olika tillfällen i danskarnas (normännens) händer. Medräknas den tid, varunder de tre rikena voro förenade i den s. k. Kalmarunionen, och varunder på slottet härskade danska hövitsmän (1389—1436) har Älvsborgs slott under de 175 åren icke mindre än 110 år varit i danskarnas händer. I flera fall kom fästningen genom svek och opålitlighet från hövitsmannens sida i dansk besittning.

Vid slutet av Gustav Vasas befrielsekrig — år 1523 — lämnade danskarna Älvsborgs fästning. Vid danskarnas återtag nedbrände de emellertid fästningen, vilket var andra gången på 20 år.

De ständiga fejderna under 1300- och 1400-talen medförde svåra avbräck för de kring fästningarna vid Göta älv liggande landområdena. Lödöse blev sålunda nedbränt av danskarna år 1435. Borgen där hade förstörts

Nya Älvsborgs fästning.

under tidigare strider. Såväl under striderna som tiderna däremellan hade sjöfarten till staden blivit avsevärt försvärad. Danskarna behärskade genom Bohus fästning sjöfarten i älven och en besvärande tull upptogs. Vägen upp till Lödöse var därjämte lång och under vintern ofta avbruten på grund av is. Man beslöt därför att staden skulle flyttas närmare älvens utlopp och havet. Från början hade man tänkt sig att lägga staden på en holme i älven utanför Sävans utlopp och namnet var bestämt till Götaholm. Staden kom emellertid i stället att läggas på fastlandet på ömse sidor om Sävån, där Gamlestaden nu ligger, och fick namnet *Nya Lödöse*. Stadsprivilegierna utfärdades 1473. Även den nya staden Lödöse blev snart utsatt

för härjningar under de danska krigen. År 1507 blev sålunda staden nedbränd och år 1521 upprepades detta.

Såsom varande en gränsfästning mot Danmark och nyckeln till det svenska riket vid Västerhavet ansågs Älvsborgs fästning vara mycket betydelsefull, och Gustav Vasa ägnade den därför stor uppmärksamhet. Åtgärder för fästningens iordningställande vidtoges och fortsatte med vissa avbrott in på 1540-talet liksom under 1550-talet.

Vid staden Nya Lödöse hade anbefallda befästningsverk för stadens skydd icke kommit till utförande i erforderlig utsträckning på grund av borgarnas motstånd. Gustav Vasa fattade därför beslut att staden skulle flyttas till i närheten av Älvsborgs slott, där den skulle ligga mera skyddad. Beslutet kom till utförande omkring åren 1546—47, då staden *Älvsborg* uppfördes ungefär i nuvarande Sannaområdet.

Det dröjde ej länge efter Gustav Vasas död, förrän krig med Danmark — det nordiska sjuårskriget — år 1563 utbröt. Älvsborgs slott belägrades härunder av danskarna. Vid danskarnas ankomst brände den nya stadens innevånare själva sin stad och flyttade in i fästningen. Fästningen kapitulerade efter en relativt kort belägring. Då tillräckliga skäl för kapitulationen icke ansågs hava förelagat, blev

Interiör av kyrkan på Nya Älvsborg. Teckning utförd 1707 av dåvarande kommandantören C. G. Witting.

kommendanten — Erik Kagge — sedermera dömd till döden. Försök att återtaga fästningen utfördes men misslyckades och fästningen förblev i danskarnas händer till krigets slut. Vid freden i Stettin 1570 fick fästningen återköpas för en lösen av 150.000 riksdaler (Älvsborgs lösen — första gången).

Staden Älvsborg gick efter kriget allt mera tillbaka och innevånarna erhöilo så småningom tillstånd att återvända till Nya Lödöse. Nya privilegier utfärdades för denna stad 1587, och därmed upphörde också Älvsborg såsom stad. Även staden Nya Lödöse förde emellertid i slutet av 1500-talet en tynande tillvaro och Karl IX beslöt därför att anlägga en ny stad vid Göta älv. Privilegier utfärdades 1603 på Älvsborgs slott och 1604 påbörjades den nya staden, som fick namnet *Göteborg* och förlades vid Färjenäs å *Hisingen*. Det dröjde emellertid ej länge förrän Sverige ånyo befann sig i krig med Danmark. År 1611 utbröt det s. k. Kalkmarkkriget. En av orsakerna till detta var danskarnas ovilja mot den nya staden vid Göta älv, som förorsakade dem avsevärt avbräck i ekonomiskt avseende. Kriget föranledde avbrytandet av arbetena på de nya stadsbefästningarna på *Hisingen* och i stället måste man ägna sig åt att istandsätta Älvsborgs fästning och Gullbergs fäste.

År 1611 brände danskarna den nya staden å *Hisingen* och år 1611 vederfors Nya Lödöse samma öde. Påföljande år belägrades vidare Älvsborgs fästning och efter många avslagna stormningar och gjorda utfall måste fästningen uppgivas. Vid freden i Knäred 1613 stannade Älvsborgs fästning och Gullbergs fäste med kringliggande området såsom pant i danskarnas händer. För att återfå det förlorade skulle svenskarna erlägga en lösen på en million riksdaler (Älvsborgs lösen — andra gången). Beloppet skulle erläggas inom 6 år och var ytterligt betungande för det svenska folket. Man lyckades emellertid uppbringa lösenbeloppet och år 1619 återställdes Älvsborgs fästning till Sverige. Då frågan om återuppbyggnad av den nedbrända staden *Göteborg* å *Hisingen*

upptogs, ansåg Gustaf II Adolf att läget å *Hisingen* vore mindre lämpligt och han beslöt att en helt ny stad, *Göteborg*, skulle anläggas vid älven utanför Nya Lödöse men innanför Älvsborgs fästning. Innevånarna i Nya Lödöse och i *Göteborg* å *Hisingen* tvingades att flytta dit. 1619 utfärdades interimsp privilegier och 1621 det slutliga privilegiebrevet. Läget vid Göta älv och erfarenheterna från gångna tider föranledde konungen att omedelbart igångsätta befestandet av den nya staden. *Göteborg stadsbefästningar* fick till övervägande del karaktär av landfästning, men även mot älvsidan och såsom skydd mot anfall från sjön anlades befestningar. Även Älvsborgs fästning blev efter återlämnandet istandsatt. Arbetena å försvarsanläggningarna vid Göta älv pågingo långsamt men ostört ett 20-tal år. Inför det väntade kriget mot Danmark (1643—45) intensifie-

hus, öppnade emellertid ögonen på svenskarna för nödvändigheten av att vidtaga åtgärder för att på ett bättre sätt säkra inloppet till *Göteborg*. Det var uppenbart att Älvsborgs slott icke fyllde de krav, som måste ställas på densamma för *Göteborgs* skydd mot anfall av sjöstridskrafter och för sjöförbindelsernas upprätthållande. Redan under det sista krigsåret uppfördes därför å Kyrkogårdsholmen ett batteri och under de närmaste åren efter kriget uppgjordes planer för en ny fästning å Kyrkogårdsholmen för att ersätta Älvsborgs fästning. Först år 1653 börjar emellertid utstakningen och arbetet på den blivande nya fästningen, men år 1654 är arbetet i full gång under ledning av generalkvartermästaren Wårnschiöld. År 1656 ansågs fästningen vara i försvarsbart skick. Frågan om nedläggande av Älvsborgs fästning blev icke avgjord förrän efter

Från invigningen av platsen för Oscar II fort år 1899.

rades förstärkandet av Älvsborgs fästning. Fästningen blev under detta krig ej anfallen. Danskarnas planer under kriget att genom försänkning medelst fartyg av inloppet till *Göteborg* mellan Rya Nabbe och Billingen och anläggandet av skansar (batterier) å dessa platser avskära förbindelserna till *Göteborg* liksom också den danska åtgärden i samma syfte att å Kyrkogårdsholmen där Nya Älvsborgs fästning nu ligger) anlägga ett block-

det danska krigets slut 1660), då det beslöts att fästningen skulle raseras. Genom beslut 1661 överflyttades namnet Älvsborg å den nya fästningen å Kyrkogårdsholmen, som gavs namnet *Nya Älvsborgs fästning*.

Avsikten är att i ett kommande nummer av denna tidskrift närmare skildra Nya Älvsborgs fästning och dess historia. Här skall endast omnämnas de sjöbefästningar, som vid sidan av Nya Älvsborgs fästning under

tidernas lopp kompletterade försvaret vid Göta älv och Göteborg mot anfall från sjösidan.

Redan under det danska kriget 1643—45 hade åt Lilla Billingen uppförts en skans med batterier. Denna befästning förföll emellertid och förstördes helt 1657, då jorden erfordrades för befästningsarbetena å Kyrkogårdsholmen. Generalkvartersmästaren Wärnschiöld framhåller emellertid vid olika tillfällen behovet av nya befästningar vid denna del av älven för att säkra inloppet till Göta älv och särskilt för att hindra en fiende att smyga sig förbi Nya Älvsborg och därefter vidare upp i älven. Först år 1688 anlägges emellertid en skans (batteri) å Rya Nabbe och år 1700 en skans jämte ett batteri å Billingen. Anläggningarna å Billingen hade icke blott till uppgift att medverka vid försvaret av inloppet till Göteborg, utan tillkom i främsta rummet för det direkta

Arendal på Hisingen (mitt emot Nya Älvsborgs fästning). Vidare anlades på Käringberget — d. v. s. inom KA 4 nuvarande kasernområde ovanför KA 4 hamn ett batteri, *Käringbergsbatteriet*, och på udden omedelbart öster om den nuvarande pjäsexercishallen ett batteri, det s. k. *Carolibatteriet* (även kallat *Carlsbergsbatteriet*). Ytterligare ett batteri torde hava uppförts på udden nordväst Rya Nabbe, det s. k. *Hanebatteriet*, liksom ock ett i mynningen till Nordre älv på ön *Kippholmen*.

Vi förflytta oss nu omkring 100 år framåt i tiden.

Nya Älvsborgs fästning bestrider år 1815 alltjämt det egentliga försvaret av inloppet till Göteborg men även försvarsanläggningarna å Billingen och Rya Nabbe finnas kvar. Göteborg har däremot år 1806 upphört att vara fästning, men vid dess nedläggande beslöts, att

Göteborgs stads befästningar skulle »lämnas åt tidens förstörelse».

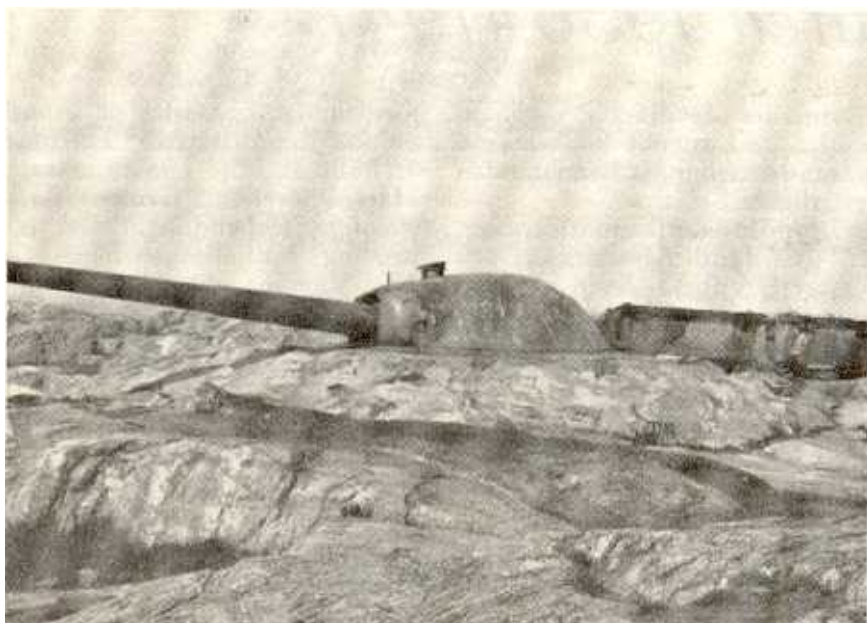
Ångans införande såsom drivkraft å fartyg samt järnets användande vid byggande av fartyg föranledde år 1839 tillsättandet av en ny kommitté, som skulle utreda frågan om kustförsvarets lämpliga ordnande. Nya Älvsborgs fästning vore en punkt, som »hade ett avgjort inflytande på handelssjöfarten» och skyddet av Göteborg, »som vore av vikt såsom en stor handelsstad», var av största betydelse uttalade man i denna utredning och föreslog att Nya Älvsborgs fästning skulle iståndsättas och ombyggas efter tidens fordringar, och att batterierna å Billingen och Rya Nabbe skulle ombyggas. Planerna kommo dock aldrig till utförande.

Men i ett kommittéuttalande 1865 tillstyrktes — dock utan påföljd — befästandet av inloppet till Göteborg, för att »denna betydliga stad ej skulle ligga helt och hållet öppen för förstkommande fientliga kryssare».

Nya uppfinningar inom sjöstridstekniken föranledde emellertid en förnyad omprövning av sjöbefästningarnas ändamålsenlighet. Det var närmast tillkomsten av det refflade artilleriet och fartygspansaret, som gav anledning härtill (1867). Redan innan resultatet av denna utredning kom till synes, fattades dock beslut, att nedlägga Nya Älvsborgs fästning, vilket skedde från och med den 1 januari 1869, d. v. s. 215 år efter dess påbörjande. Därmed låg Göteborg helt försvarslöst åt sjösidan.

Frågan om Göteborgs förseende med ett modernt kustförsvaret hålles emellertid levande i en lång rad utredningar under 1870-1890-talen. Ständigt framhålles betydelsen av att Göteborg erhåller ett tillfredsställande skydd mot anfall från sjöstridskrafterns sida, men först i slutet av 1890-talet skrider man till handling. Vid 1899 års riksdag beslöts nämligen uppförandet av nya kustbefästningar vid mynningen av Göta älv. Den viktigaste anläggningen blev det å Västerberget uppförda Oscar II fort, som påbörjades 1900 och var helt färdigt 1907. Det nyupprättade

Forts. å sista sidan.

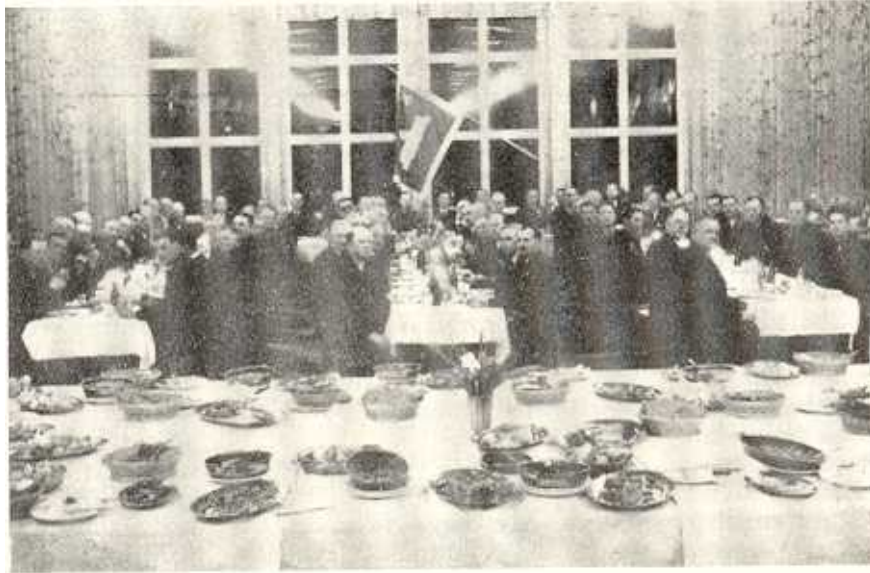
Göteborgs kustartilleriförsvaret av idag.

skyddet av det örlogsvarv och örlogsstation, som sistnämnda år anlades vid Nya Varvet i samband med att vissa sjöstridskrafter förlades hit.

I samband med och såsom en följd av den danske amiralen Tordenskiölds anfall och kupp-företag i Göta älvsmynningen åren 1717—1719 blevo år 1719 ytterligare en del befästningar (batterier) anlagda i älvsmynningen. Sålunda uppfördes en skans och två batteriställningar vid

vissa delar av stadsbefästningarnas sjöfront skulle bibehållas.

År 1819 tillsattes en kommitté för att utreda lämpligaste sättet för ordnande av landets försvar med hänsyn till erfarenheterna från de napoleonska krigerna och värnpliktsarméernas upprättande. Resultatet blev för Göteborgs vidkommande, att Nya Älvsborgs fästning liksom batterierna vid Rya Nabbe och å Billingen skulle bibehållas och underhållas, medan sjöfronten å

Middag efter invigningen av fanan den 16 mars 1947.

Utdrag ur årsberättelser och protokoll för åren 1936 - 1947

I november månad 1935 lät dåvarande kommandanten i Älvsborgs Fästning, major Folke Eriksson, införa ett upprop i stadens tidningar med en anmodan till alla kustartillerister i Göteborg med omnejd, vilka voro intresserade av att en kamratförening bildades, att till honom insända en anmälan.

Måndagen den 27 januari 1936 kallades till sammanträde å restaurant Gamle Port för att bilda en förening, varvid 71 intresserade hade infunnit sig. Major Eriksson var både glad och överraskad över det stora intresse som de gamla kustartilleristerna visade kamratföreningstanken.

Det dröjde inte heller länge förrän initiativtagarens tanke var förverkligad. På frågan om de närvarande ville bilda en kustartilleriets kamratförening i Göteborg, blev svaret omedelbart ett rungande »ja». Till kamratföreningens första styrelse valdes: major Eriksson, ordförande, länsarkitekt Allan Berglund, vice ordförande, flaggjunkare A. W. Winbladh, sekreterare, sergeant Hans Twedmark, skattnästare, direktör Sven Ström, klubbmästare, löjtnant G. Nordin och redaktör A. Hallin suppleanter.

Enligt gamla tidningsurklipp

avslutades det första sammanträdet med supé och nachspiel, varunder den goda kamratandan ytterligare befästes.

I juni företog kamratföreningen utfärd till Älvsborgsön och Oscar II:s fort. Även nästa år gjorde man en lyckad utflykt, denna gång till den natursköna ön Käsö. Året därpå avsade sig major Folke Eriksson vid årsmöte å Coldinuordens restaurang uppdraget som ordförande på grund av avflyttning, och i hans ställe invaldes major S. Hultkrantz. På årsmötet kallades överste A. Edström och major Folke Eriksson till föreningens första hedersledamöter. Följande år, alltså 1939, meddelade major S. Hultkrantz och länsarkitekt Allan Berglund vid årsmöte i ordersalen å Nya Varvet att de på grund av avflyttning icke kunde emottaga omval till ordförande, respektive vice ordförande. Vid därefter företaget val utsågs major Ernst Rudberg till ordförande och flaggmaskinist A. Hawborn till vice ordförande. Efter stadgenliga förhandlingar höll löjtnant Kretz ett föredrag i luftskyddsfrågan, varefter en kamratmåltid intogs i matsalen.

Under 1940 kunde föreningens

medlemmar ej samlas på grund av krigshändelserna. Följande år hölls årsmöte i mars månad. Härvid förekom, förutom stadgenliga förhandlingar, en insamling för Örlogshemmets å Nya Varvet verksamhet, och inbringade densamma 47 kronor. Vid sammanträdet höll dåvarande löjtnanten Larsander ett med ljusbilder beledsagat föredrag angående kustartilleriets materiel. Efter middagen vidtog nachspiel, varvid medlemmar av militärrevyn »Saltvattenstänk» bidrog till underhållningen med valda bitar ur sin revy, som livligt uppskattades.

Året därpå höll överste R. Kolmodin vid årsmötet ett intressant föredrag om »artilleriets utveckling från forntid till nutid». Vid årsmötet upplästes ett från föreningen »Flottans män» anlant telegram med hjärtliga kamrathälsningar.

I juni samma år anordnade föreningen en utfärd för sina medlemmar. Härunder besöktes först Nya Älvsborg, där landstormskaptanen A. Tell gav en kåserande skildring av fästets historia samt under en rundvandring närmare beskrev dess olika delar. Efter besök å Oscar II:s fort, där kaffe serverades,

Rostfritt i THE BE

VÄLKOMMEN IN OCH SE DESSA
ELEGANTA SKAPELSER HOS

Sjögrens

Järntorget 2 Tel. Växel 17 22 40 Redbergspl. 2

Betald annonsplats

AKTIEBOLAGET

Ideals Motorfabrik

KNUT JONSSON

GÖTEBORG

*Varv och slip
Klippans varv*

Metallsprutning, tillverkning samt re-
paration och justering av motorer.
Träarbeten.

Telefon 14 49 56 — 14 47 92

- > Dir. 12 77 86
- > Verkmästare 12 56 22

AB Kungsstens Byggnadsmaterial

Grimmeredsvägen 27

Göteborg V

Telefon 29 18 77, 29 10 60

*Trädgårdsplattor, kantsten,
sand, singel och makadam.
Vattentransporter utföres.*

Hjalmar Olssons
Skofabrik

Morkullegatan 9
GÖTEBORG V
Telefon 29 26 74

O. S. Haglunds

Smidesverkstad
& Stängselfabrik
G Ö T E B O R G V

Telefon 29 00 92, 29 28 92 Telefon

Henry Johansson
Börledningsfirma

Snöripegatan 4 Tel. 29 06 70, 29 29 00

Utför:

*Vatten-, Värme- och Avloppsledningar
inst. av djupborrningspumpar samt
rep. och el. upptining.*

VÄRNAMO

Läderindustri

Vi rekommendera
våra tillverkningar.

Värnamo Läderindustri

Värnamo Tel. 107 47

Betald annonsplats.

*Vid behov av bränsle
och biltransporter
ring*

Långedragts Vedaffär

Hängpilsgratan 6
Telefon 29 11 23

C. Andréassons

Varumagasin • Frisérsalong

Långedragtsvägen 28

*Skjortor - Strumpor
o. Underkläder m. m.*

Filial:
ÖRLOGSHEMMET
Nya Varvet

Tel. 29 03 99

Rekommenderas

Välgjort arbete. Sträng hygien.

AKTIEBOLAGE
AUTOMAGNET
LLT BILELEKTRISK

följde besök vid Kustartilleriets nya kasernområde, som demonstrerades av kapten A. Bergman. Härefter vidtog en rundresa genom Göteborgs skärgård och vid återkomsten till Oscar II:s fort intogs middag. Under året hade föreningens förste hedersledamot, överste A. Edström, avlidit. Föreningen nedlade genom ordföranden en krans vid hans bår, varför tackskrivelse ankom från överstinnan Edström. Föreningen mottog som gåva 50 stycken sångböcker från »Kamratförbundet Vapenbröderna». För denna gåva framfördes genom ordföranden föreningens varma tack.

Under 1943 ökades medlemsantalet avsevärt. I anslutning till årsmötet den 30 mars höll redaktör J. Persson ett föredrag om »Tunisien, landet i brännpunkten». En utfärd företogs i maj till Hönö, där genom regementschefens försorg anordnades en intressant uppvisning av modern stridsmateriel i verklighetstrogen miljö. Föreningen »Flottans män» inbjöd överste Kolmodin att som föreningens gäst deltaga i årsmötet med åtföljande kamratmåltid. Vår förening inbjöd senare »Flottans män» att sända representant till årsmötet.

Vid 1944 års möte demonstrerades det nya kanslihuset samt en av de nya kasernerna. Efter förhandlingarna höll major P. Nilsson ett med film beledsagat föredrag om de nya 21-cmpjärsarna. Kamratföreningen representerades vid A II:s kamratförenings 10-årsjubileum den 10 sept. av överste R. Kolmodin och C. A. Hofving.

Årsmötet hölls i KA 4 matsalsbyggnad, vid middagen hade personalvårdsdetaljen ordnat med musik och sång.

I juni företogs en utfärd till Käsö, där luftvärns- och minmateriel demonstrerades, varefter middag intogs. Före avfärden till Käsö visades modern kustartillerimateriel m. m. å kasernområdet.

På årssammanträdet i april 1946 instiftades på förslag av maskinmästare Hofving kamratföreningens förtjänstplakett, vilken skulle utdelas i guld, silver och brons till medlemmar vilka varit aktiva under 10, resp. 15 och 20 år. Förtjänstplaketten skulle även kunna utdelas till

H. Hedberg överlämnar blommor till avgående ordf. Överste Kolmodin.

därav synnerligen förtjänta medlemmar.

På Kristi Himmelsfärdsdag samma år deltog kamratföreningen i en gemensam uppmarsch inför ÖB general Jung. Man samlades på Gustaf Adolfs Torg och marscherade sedan till Götaplatsen, där defileringen skedde. På försvarsutställningen, vilken var anordnad vid Näckrosdammen, talade sedan ÖB och betonade betydelsen av de militära kamratföreningarna, vilka visade att krigsmakten hade starka fästen i det civila.

Den 25 augusti företog föreningen en utfärd till Björkö, varvid förtjänstplaketter för första gången utdelades till därav förtjänta medlemmar. Dåvarande regementschefen vid KA 4, överste Kolmodin, erhöll densamma i guld och i anslutning till detta överlämnade hr H. Hedberg en kristallvas med blommor från

föreningen till överste Kolmodin, vilken, djupt rörd, tackade.

Under 1946 utdelades även föreningens förtjänstplakett i silver till länsarkitekt Allan Berglund, vilken under så många år arbetat för föreningens bästa.

På nyåret 1947 beslöt man att föreningen skulle anskaffa en egen fana, men då medel härtill saknades, föranstaltades om en insamling härtill. Hälsovårdsinspektör Andersson, föreningens nitiske skattmästare, lyckades snart få fram det nödvändiga beloppet, och främst tack vare grosshandlare V. Bredelius och skofabrikören S. Hult.

På årsmötet den 16 mars 1947 skedde invigningen av fanan, varvid även ett antal förtjänstplaketter utdelades.

Kamratföreningen deltog samma år i Försvarets Dag, då man med den nyförvärvade fanan i teten marscherade till Slottsskogsvallen och åsåg tävlingar, vilka där hade anordnats.

På Regementets Dag den 17 augusti var även kamratföreningen samlad och kunde då överrätta ett vandringspris, vilket skulle utdelas till bästa kompanilag i hinderlöpning på närstridsbanan.

I juni 1948 representerades kamratföreningen av flaggmaskinist Hawborn och maskinmästare Hofving vid det nordiska soldatmötet i Oslo. Som tack för den visade gästfriheten och för att ytterligare stärka gemenskapen, överlämnades kamratföreningens miniatyrstandar till

(Forts. å sid. 11).

Kamratföreningens uppmarsch å Kamratföreningarnas dag den 30 maj 1946.

Madam Jönssons långresa

”Björkholmsberättelse av G. Bäckström.

För att vara uppriktig måste man nog erkänna att det inte alltid var så lätt för Björkholmskärningarna att klara alla de problem som följde med mannens kommendering på de ofta återkommande långresorna. Även om man helt bortser från den ständigt gnagande oron för otrohet och andra galenskaper bland de lätt klädda svarta hedningarna, så kvarstod ju ändock det tunga ansvaret för ett rätt förvaltande och vårdande av de gemensamma äodelarna. Vad madam Jönsson beträffar utgjordes dessa av en stycken roddbåt (f. d. eka av furu, beck och asfaltjärna), fem stycken ankor, varav en stycken enligt madam Jönssons uppgift skulle vara äkta, vilket påstående vi Björkholmspojkar alltid smålogo åt, då vi med säkerhet visste att den var en s. k. utomäktenskaplig avkomma till Likkiste-Anderssons svarta Minorka, och sålunda icke alls berättigad till »stambokföring». Sist i samlingen bland de s. k. räntebärande investeringsobjekten kvarstod ännu, med hänsyn till tidigare rättfångareförmåga, den ålderstigne, giktbrutne och nästan blinde huskatten »Måns». Måns' syn-

förmåga var så nedsatt, att den säkerligen enligt militärläkares terminologi skulle betecknats med $-9,6$ å vänster och $-9,9$ å höger öga (utan korrektion). Måns skulle egentligen för länge sedan avlivats men förbudet mot fiskevattnets förorenande lade hinder i vägen. Ja, någon nytta var väl ändå Måns till ännu, trots ålderdomen, ty kom det kaffetanter langades Måns upp på spishällen, där han med sin kroppshyddadolde en god del av murverkets skröpligheter. Till »övriga inventarier» kanske också borde räknas fyra stycken snoriga ungar, men då dessa inte på något sätt bland »rättrogna Björkholmare» räknades som räntebärande objekt, lämna vi dem åsido i denna lilla inventering. Så den saken kan nog inte förnekas, utan att madam Jönsson hade fullt upp att göra, isynnerhet om man tillägger en liten pratstund med närboende madamur då och då samt de för »livsuppehållet» nödvändiga kafferepen.

Nu var solen nästan nedgång-en. Oroligt gick madam Jönsson av och an vid stranden, då och då utstötande sitt gråtmilda »Kvack — kvauck — kvaauck»,

ty ännu hade ankorna inte återvänt efter sin sedvanliga dagsutflykt. »Vau houndan e anken i dau», jämrade sig madam Jönsson, då hon plötsligt upptäckte Kvartersman Karlman, som just var i färd med att skjuta upp bomullslinan på »Lydias» välförnissade back.

»Haur kvattesman sitt mina anker mounthro?» frågade Jönssökärningen med ett leende så rart, att det skvatt till i oss pojkar av förundran och ovana vid den uppsynen.

»Jaudå, lilla fru Jönsson, dom lå ute ve Kollingakorset när jau lå där å meta i ettermiddas», upplyste kvartersmannen.

»Ou, du milde, då ha jau inte annat te' göra än ro ut etter doum», suckade madam Jönsson, trött och modfälld.

Som en tapper sjömanshustru gick madam Jönsson till verket, hämtade ut de väl använda åror-na, lossade förtöjningen och satte ut den s. k. båten, satte sig själv till rätta på förliga toften och började »ro» mot Kollingakorset (= Saltö hamnar), då och då utstötande sitt »kvauck — kvauck — kvaauck» i hopp om att slippa ro hela vägen ut. Lvckan stod härutinnan inte ma-

Militärestövlar

förskos och repareras samt ombot

Sten Hults Skofabrik AB

Göteborg V   Tel. 29 11 38, 29 16 27

Elektriska

anläggningar - reparationer

INSTALLATIONSBYRÅN

ERIC G. JOHANSSON

Karl Johansg. 92   Tel. 120332, 140153

FILIAL:

Saltholmsgatan 3   Tel. 292530, 292517

VI SÄLLJER:

Spisar, motorer, kokhällar, kokkärl
och elektriska hushållsapparater.

Tel. 29 11 55
Kol • Koks • Ved

Långedrags Transport- & Vedaffär

N. G. MITHANDER

Torgny Segerstedtsg. 118
G Ö T E B O R G V

GRÖNBERGS

MASKINAFFÄR
GÖTEBORG

Telefon 113280 - 112980   Telefon

AXEL H. ÅGREN

Aktiebolag

Tel. växel 17 20 60
Kungsgatan 4
G Ö T E B O R G

Gymina

våra annonssörer
de gynnar oss.

EXPORT   IMPORT

Betald annonsplats

Albert Olsson Tryckeri

NORRA LIDEN 24

TELEFON 11 25 54

GÖTEBORG

Vi utlova:

Snabb leverans • Moderata priser • Gott utförande

dam Jönsson bi, hon fick plaska sig ut till Kollingakorset, men där låg de, retligt lugna, och plirade mot den snart nedgångna solen. Nu ilsknade madam Jönsson till, skrek ett ilsket »kvauck — kvauck» så ankorna hoppade upp och fjädrarna rök om dem, skyndade i vattnet och satte kurs mot ekan. Kursen lades om hemåt. Ekan, tätt följd av ankorna med styranken (den s. k. äkta) i teten, gled vackert över det lätt krusade havet i Saltö-sund. Madam Jönsson satt stolt och segerviss vid årorna, då olyckan plötsligt hände. Babordsåran gick i två delar, alldeles i tollgången. Farten stoppade upp med påföljd att ankorna blev oroliga och madam Jönsson nervös, — för att nu använda ett så milt uttryck på en hysterisk Björkholmskäring —. Nu voro goda råd dyra. Det är inte så gott måntro för en stackars värlös kvinna att plötsligt ställas inför ett till åtminstone hälften fullbordat skeppsbrott.

Men något måste ju göras. Madam Jönsson satte till ett kraftigt årtag i styrbordsåran, konstaterade med tårfyllda ögon att kursen var åt helsicke, d. v. s. rätt på fängelsets badhus. »Plus och minus ta ut varandra», hade Jönsson lärt henne, då han första gången försökte sig på skepparexamen, och väl minnandes detta faktum slängde hon över åran till babordssidan, satte in ett nytt årtag och ändrade hastigt kurs till — det »hjärtprydda hemlighuset» å Saltö (= Saltö-Nisses skiithustauk), en kurs som hon, hur egendomligt det än låter, inte f. n. syntes vara tilltalad av.

I nödens stund kom styrman »Frasse» som den räddande ängeln. Han hade på hemfärden från sitt oedvanliga »ettermiddagsfiske» varseblivit madam Jönssons nödställda belägenhet. Frasse rodde fram och tog madam Jönssons fånglina, som i förbigående sagt utgjordes av en kättingstump, säkerligen tidigare tillhörande »handfotskätting, galv., för minankare», en sådan där liten sak varom de gamla skepparna på varvet brukade säga: »De e ju tusan så synn att den ska ligga här o rosta», varefter den brukade byta plats och ägare.

Så började bogseringen. Madam Jönsson flyttade sig över

till aktra toften, drog ett djupt andetag och fäste drömmande blicken mot horisonten. Någon kanske är benägen att tro att hon med denna »högmässomin» avsåg sända en tacksamhetens tanke till en nådefull försyn för en underbar räddning? Ånej, vi Björkholmspojkar kände madam Jönsson, så det var nog inte annat än en lättsinnig vällustkänsla över att slippa rodden.

Bogseringen gick lyckligt. Frassen gick först i land, slog ett halvslag om sin ägandes ekpåle, tog därefter madam Jönssons eka till stranden och räckte henne artigt handen, som endast den kan göra, vilken under många långresor studerat sydländsk artighet.

Nu kom reaktionen. Stora tårar sökte sig ned för madam Jönssons fårade kinder. Med fast hand höll hon Frasses hand till tack, under det hon med vänstra handen lyfte sitt blårandiga förkläde för att borttorka de nedströmmande tårarna.

Så började hon med darrande stämma tala: »Tack, tack, snälla styman. O de säjar jau dåu», fortsatte hon, »kommer Axel välbarjoud him denna goungen, så skau dou jau vau snäll vei honnoum, förr nu haur jau sitt vau en sjöiman fåur lida påu ein loungreisa.»

Den som tror på madam Jönssons bättring i sådant avseende var säkerligen icke Björkholmspojke, ty en sådan borde veta att vad ett fruntimmer i allmänhet, och en Björkholmskäring i synnerhet, hostar ur sig i »åskväder och sjögång» inte är några bokord, även om det sker i samband med en »långresa».

Illustrationer av Hj. Sjölin.

Utdrag ur årsberättelser och protokoll för åren 1936 - 1947.

(Forts. från sid. 9).

Oslo kustartilleris kamratförening. Ett utförligt och intressant föredrag om det nordiska soldatmötet hölls på årssammanträdet 1949 av flaggmaskinist Hawborn.

Under pingsten 1949 stärktes ytterligare de under förra året knutna banden med norrmännen genom den resa, vilken på initiativ av flaggmaskinist Hawborn företogs till Halden. Härvid besågs även under norskt ciceronskap Fredriksstad, Kongsvinger och andra sevärd platser. Resan var synnerligen lyckad och alla deltagarna voro överens om att pingsten varit väl använd.

Under tiden 5—7 juli 1949 hölls ett skandinaviskt soldatmöte i Fredricia i Danmark. Från Sverige deltog 37 kamratföreningar med 53 representanter. Kustartilleriets kamratförening i Göteborg hade till mötet sänt maskinmästare Hofving.

Danskarna voro utmärkta värdar och deltagarna i soldatmötet komma nag sent att glömma de många vackra minnena från denna resa. Bl. a. defilerade samtliga kamratföreningar inför det danska kungaparet. Efter defileringen talade konung Fredrik till deltagarna, och knöt på så vis de nordiska länderna än fastare vid varandra.

Ja, detta var vad som i mycket stora drag hänt inom kamratföreningen under dessa år. I framtiden kommer genom tidningen utförliga referat från viktiga händelser under året att lämnas, varför läsaren då kommer att erhålla en god bild av föreningens verksamhet.

Medlemmarna erinras om vikten av att årsavgiften till föreningen punktligt inbetalas.

En fänrik muckar...

»Att vara fänrik måtte höra f-n och inte folk till», var den stilla meditation beredskaparen och målaren Holmström en eftermiddag kom till. Och i stort sett hade han nog rätt. Ty nog äro de fänrikarna lätt räknad, som kunna briljera med att ha varit älskade av sina underlydande, och vad som i allmänhet vederfares dem »uppifrån» kunde kanske ha varit mera uppmuntande.

Men det är gunås så visst skillnad även på fänrikar. Här skall berättas om en »rara avis» och hans muckning.

Han hade råkat bli chef på ett litet batteri »någonstans i Sverige» och under några månader till den milda grad lyckats förvärva sina gubbaras aktning och förtroende, att han ej behövt utmäta en enda bestraffning eller skriva en enda rapport. Vilket ingalunda berodde på slapphet från chefen utan ostridigt på att gubbarna skötte sig.

Nå, så kom en dag ryktet, att fänriken skulle mucka. Ett par av gubbarna kom på kvällen in till »sprassen» och dryftade lämpligheten av en subskriberad avskedsgåva. Sprassen, med rik erfarenhet av gubbarnas ekonomi, föreslog 50 öre på man, alldenstund det ej är gåvans storlek utan hjärtelaget, med vilken den givits, som är avgörande. Men se det gick inte; 2 kr. på man skulle det vara. Minst! Det blev 2 kr. pr man och 48 kr. tillsamman, för vilka ett presentkort på postsparbanken högtidligen inköptes. Dessutom lyckades sprassen med någon möda åstadkomma en »adress» med givarnas nummer och namn.

Muckdagen randades. Gubbarna stodo uppställda och på uppdrag höll sprassen ett litet anförande till fänriken samt överlämnade gåvan. Fänriken var ung, yngre än någon av gubbarna, och hjärtevärmnen i avskedsuppställningen kom honom att — blekna. Det hade han i alla fall inte väntat. Alla förstodo, att han stammade av

rörelse då han tackade sina gubbar.

Och så skulle då fänriken resa till fastlandet. Spärrens motor-drivna båtar voro upptagna å annat håll, vadan en korpral och en menig fingo order att med en eka ro honom över.

»Å så i helsike heller», sa korpralen, därigenom måhända görande sig skyldig till grovt subordinationbrott. Han menade dock ej så. Vad han menade visade sig då fänriken kom ner till hamnen för att resa. Ty då låg en tio-huggare vid kajen. Och vid de resta årorna satt två meniga, två korpraler, två furirer, två kadetter och två UO2 och vid rodret stod hans »egen» furir. Han — fänriken — skulle hedras än en gång.

»Överallt, halt ut!» Och så gled tiohuggaren ut i mörkret, mot fastlandet, mot frihet för fänriken, en av dem som kunde briljera med och glädjas åt sina underlydandes odelade aktning och förtroende.

Sprassen

Göteborgs kustartilleriförsvars föregångare vid Göta älv.

(Forts. från sid. 7).

försvaret i Göteborgs skärgård fick år 1904 namnet *Älvsborgs fästning*.

Bemanningen till Älvsborgs fästning utgick till att börja med ur ett detachement ur Karlskrona kustartilleriregemente, vilket regemente organiserades (ur Karlskrona artillerikår) 1902 i samband med att kustartilleriet upprättades såsom ett särskilt vapenslag inom marinen. Detachmentet, som förlades till Nya Varvet, hade till att börja med endast en mindre personalstyrka för materialens handhavande och vård, men det utökades sedermera successivt för att i samband med 1914 års för-

svarsorganisation den 1 januari 1915 bilda grunden till den då uppsatta Älvsborgs kustartillerikår (Ka 3). Efter första världskrigets slut indrogs emellertid denna kår och samtidigt förlägges Älvsborgs fästning i materialreserv. Göteborg blir härigenom åter utan egentligt försvar åt sjösidan.

Det andra världskrigets utbrott framtvingade emellertid en ändring. Älvsborgs fästning bemannades åter genom att detachement ur Vaxholms och Karlskrona kustartilleriregementen förläggas till Göteborg och fästningen rustades. Nya försvarsanläggningar kommo till stånd i rask följd, nu främst i Göteborgs yttre skärgård. Genom beslut 1942 uppsattes Älvsborgs kustartilleriregemente, avsett för Älvsborgs fästning, som i samband därmed gavs namnet *Göteborgs kustartilleriförsvare*, vars försvarsområde (fo 33) kom att omfatta hela Göteborgs skärgård från Pater Noster i norr till Tistlarne i söder.

Därmed äro vi framme i dagens läge. När vi blicka tillbaka, finna vi att det nuvarande kustartilleriförsvaret har månghundraåriga traditioner vid Göta älv. Vår kamratförening står icke främmande härför. I föreningens stadgar är föreskrivet, att en av föreningens uppgifter skall vara att »vårda Älvsborgs fästnings traditioner». Denna uppgift få vi icke förglömma.

Men man bör icke endast se tillbaka, utan även blicka framåt. Öppethållandet av våra förbindelser västerut och skyddet av vår västra kust, och särskilt då Göteborg, är — om kriget skulle komma — av allra största betydelse. Mer än någonsin torde väl detta numera stå klart för oss. Ett starkt kustartilleriförsvare i Göteborgs skärgård är därför oavvisligen nödvändigt, och man kan endast uttrycka den förhoppningen, att vid den översyn av våra försvarskrafter, som snart är att förvänta, insikten härom skall visa sig genom ett vidmakthållande och förstärkande av detta kustartilleriförsvare.

